

meckých, pokud je číslicemi lze vystihnouti, jest kniha pomůckou důkladnou, spolehlivou, velice příkladnou a neobyčejně levnou (cena 1 marka). G.

• *Wolf, Bemerkungen über Verhältnisse der Landwirtschaft im 20. Jahrh.* (Zeitsch. f. Social.-Wiss. III č. 1.) Obsahem článku jest přednáška, kterou měl vratislavský profesor Wolf v tamním hospodářském spolku. Prorokovati do budoucnosti jest ovšem nemožno, nicméně lze, počítá-li se s nynějšími danými poměry, aspoň přibližně sestrojiti budoucí vývoj evropského zemědělství v příštím století. Nejdůležitější otázkou budoucnosti jsou dle Wolfa poměry obilního světového trhu. Hlavní vývozní země obilní jsou dnes v Americe Spojené státy a Argentina, v Asii Indie a v Evropě Rusko a Rumunsko. Jak vypadati budou věci ve stoletím příštím? — Ve Spojených státech půda zemědělsky vzdělávaná se ve dvaceti letech od 1870 do 1890 zdvojnásobila. Při tom ale vzdělaná půda nedosáhla ještě ani jedné pětiny veškeré půdy vůbec. Přes to značné stoupání soutěžnosti Spojených států pro trh evropský v budoucím století očekávati nelze, poněvadž zbývající nevzdělaná půda nemá již oněch výhodných podmínek podnebných, jako půda ostatní, již vzdělaná, a poněvadž náklad výrobní v Americe bude spíše stoupati než klesati. — Hlavní překážkou soutěžnosti ruské jsou dle Wolfa nízká osvětová úroveň ruského rolnictva, jeho fatalism, nevšímavost ke všem pokrokům technickým a hmotná bída. Dalšími příčinami jest nedostatek zemědělského vzdělání, průmyslu, železnic a konečně dosavadní agrární zřízení mírové. — K dnešním vývozním zemím přistoupí v budoucím století Mesopotamie a Sibiř, zejména ale jižní Amerika.

Ovšem i spotřeba obilí v Evropě bude značně větší než dnes. Za posledních sto let se počet obyvatelstva evropského více než zdvojnásobil, k tomu přistoupí všeobecné povznesení poměrného blahobytu a zvýšení životní míry všech vrstev obyvatelstva, tudíž i rozšíření spotřeby obilní. — Naproti tomu dle názoru Wolfova náklad zemědělské výroby v Evropě spíše bude klesati než stoupati. Mzdy dělnické ovšem vzrostou, snad i trojnásobně, za to však v daleko větší míře než dnes nahražována bude lidská práce stroji i ve výrobě zemědělské. V ceně klesnou umělá hnojiva, zlevní se náklady transportní a sníží se konečně i míra úroková (dle Wolfa na 2% až 1½%), čímž značné břímě zadlužení se poněkud ulehčí. Zároveň bude zdražení sil pracovních více tížiti zemědělskou velkovýrobu než malovýrobu, poněvadž maloroľnictvo se bez cizích sil námezdních snáze obejde a stane se tím postavení jeho naproti velkorolnictvu co do hospodářské soutěžnosti výhodnější.

C. Horáček.

Karel Diehl, *Über die Frage der Einführung beweglicher Getreidezölle beim Ablauf der besteh. Handelsverträge.* (Jahrb. f. Nat.-Ökon. u. Stat. III. ř. sv. 19, č. 3.)

Za příčinou blížícího se obnovení obchodních smluv zabývá se Diehl zajímavou otázkou tak zvaných pohyblivých cel obilních. Podstata těchto cel spočívá v tom, že sazba celní roste neb klesá v nepřímém poměru s cenou obilí na trhu domácím: čím lacinější domácí obilí, tím vyšší clo na jeho přívoz, čím dražší obilí, tím clo nižší, až při určité vysoké ceně vůbec odpadá. Již při zvýšení celních sazeb obilních v roce 1887 vyskytly se v německém říšském sněmě návrhy na zavedení takových pohyblivých sazeb celních, tehdy zanikly však bez ohlasu. Za to nyní vyskytly se ve směru tom nové návrhy a udržují se houževnatě v popředí literární diskusse.

Tak Julius Kühn činí konkrétní návrh (Getreidebau und Futterbau, 1896), aby spolková rada byla zmocněna: 1. klesne-li trvale po 4 neděle úředně zjištěná cena pšenice pod 155 M a žita pod 130 M za 1 tunu, zvýšiti clo na dvojnásobnou sazbu, tedy 7 M; 2. stoupne-li trvale po 8 neděl úředně zjištěná cena pšenice nad 190 M a žita nad 165 M za 1 tunu, snížiti opět clo na jednoduchou sazbu, tedy 3.50 M; 3. stoupne-li trvale po 4 neděle